www.saimnieks.lv

Dārzs un Drava®

2014 Marts – Aprīlis / 3–4 / 652–653

Mazumtirdzniecības cena € 2.83 / Ls 1.99

Vienu koku nocirtis – divus iestādi.

Jaunumi rododendru selekcijā

Krūmmellenes audzē tuneļos

Māju saimniece Valija Beluza: „Zem velēnu jumtiem dzīve ir mierpilna."

Kas ir svarīgi zemeņu barošanā

Kā darbojas kaitēkļu lamatas

Zaļie veselības kokteiļi

6 jautājumi par medus saziedēšanu

Jaunumi brīvdabas rododendru selekcijā

Teksts un foto: Dr. hab. biol., profesors **Rihards KONDRATOVIČS**, LU Rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētavas *Babīte* vadītājs, **Gunita RIEKSTIŅA**, pētniece

Aizvadītajā gadā brīvdabas rododendru sortimentu papildināja astoņas šķirnes, kas izveidotas Latvijas Universitātes Rododendru selekcijas un izmēģinājumu audzētavā *Babīte*.

2013. gada 18. decembrī Anglijas Karaliskā dārzkopības biedrība reģistrēja jaunās šķirnes Starptautiskajā rododendru šķirņu reģistrā un izsniedza par tām sertifikātus. Četras no tām ir mūžzaļo rododendru šķirnes: 'Doktors Babarikins', 'Dzidra', 'Indriķis' un 'Valdis', četras vasarzaļo rododendru šķirnes: 'Latvijas Itera', 'LU Solveiga', 'Ringla' un 'Santa'. Visu šķirņu autors ir audzētavas vadītājs profesors Rihards Kondratovičs.

'Doktors Babarikins'

Vecāki: ♂ 'Scandinavia' x ♀ 'Mrs. R.G.Shaw', 1974. gada krustojums, izdalīta 1983. gadā.

Augums: Mūžzaļš rododendrs ar lielu, platu, krūmveida augumu. Divdesmit piecgadīgs krūms, 3 m augsts un 4 m plats.

Ziedi: Ziedkopa koniska, 18 cm diametrā ar 17 ziediem. Ziedi klaji, sārtā purpurkrāsā, atklāti piltuvveida ar 5 vainaglapām, 9 cm diametrā. Vainaglapu apmales nedaudz krokotas. Lāsojums zieda iekšpusē izteikts, to veido tumši ķiršsarkani, nesaplūstoši punkti. Ziedkāts 5.5 cm garš, zaļgansārtā krāsā. Kauslapas 5, neizteiktas. Putekšņlapas 10, gaišā purpurkrāsā, 2.5–4 cm garas, dekoratīvi uzlocītas uz augšu, pie pamata ar nelieliem matiņiem. Putekšnīcas pelēcīgi dzeltenas. Auglenīca 5 cm gara. Irbulis sārts, drīksna tumši ķiršsarkana. Sēklotne zaļa, klāta ar baltu tūbas slānīti. Ģeneratīvais galotnes pumpurs konisks ar smailu galotnīti, augšējām segzvīņām atliekti gali. Zied jūnija pirmajā pusē.

'Doktors Babarikins'

Lapas: Lapas plātne eliptiska, abos galos vienādi nosmaiļota, 16 cm gara, 6.5 cm plata, šķērsgriezumā mazliet ieliekta vai plakana, apmale nedaudz viļņota. Pieaugušas lapas virspuse tumši zaļa, apakšpuse gaiši zaļa. Jaunās lapas virspusē vājš tūbojums. Jaunie dzinumi gaiši zaļi.

Šķirnei raksturīgas lielas, koniskas ziedkopas, ļoti spēcīgs augums. Noderīga kā sabiedriskajiem, tā arī individuālajiem apstādījumiem. Stādāma grupās vai labāk pa vienam. Ziemcietīga šķirne, piemērota audzēšanai visā Latvijā.

Nosaukta par godu lielam rododendru draugam, Inovatīvo Biomedicīnas Tehnoloģiju Institūta valdes priekšsēdētājam Dr. Dmitrijam Babarikinam.

'Dzidra'

Vecāki: ♂ 'Catawbiense Grandiflorum' x ♀ 'Elisabeth', 1978. gada krustojums, izdalīta 1998. gadā.

Augums: Mūžzaļš rododendrs ar plati krūmveida augumu, divdesmitgadīgi krūmi, 1.6 m augsti un 2.5 m plati.

Ziedi: Ziedkopa kompakta, stipri izliekta, 15 cm diametrā, 12 cm augsta ar 19 ziediem. Ziedi gaiši sārtā purpurkrāsā, vienkārši, piltuv-

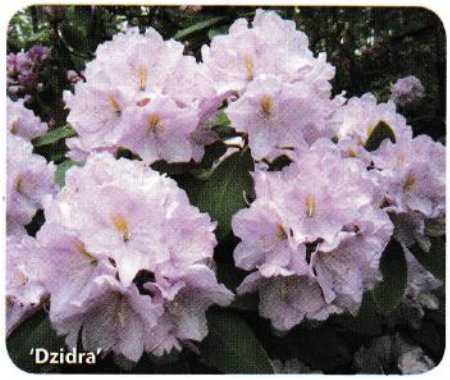
'Dzidra'

veida, 7 cm diametrā. Vainaglapas nedaudz krokotas. Uz augšējās un daļēji arī uz blakus esošajām vainaglapām dzeltenzaļš punktveida lāsojums, kas pie pamata saplūstot veido triepumu. Ziedkāti gaiši zaļi, 5 gaiši zaļas kauslapas. Putekšņlapas 10–11, baltas, 1.5–3 cm garas. Auglenīca 3.5 cm gara. Irbulis balts, drīksna gaiši dzeltena. Sēklotne zaļa, klāta baltiem, lipīgiem matiņiem. Ģeneratīvais galotnes pumpurs konisks. Zied ļoti bagātīgi maija beigās.

Lapas: Lapas plātne eliptiska, pie pamata nedaudz noapaļota, 16 cm gara, 6 cm plata, šķērsgriezumā ieliekta līdz plakana, malas gludas. Lapas kāts 2.5 cm garš. Pieaugušo lapu virspuse tumši zaļa, apakšpuse gaiši zaļa. Jaunie dzinumi gaiši zaļi. Jauno lapu virspuse klāta ar brūnu apsarmi.

Šķirnei raksturīgi dūmakaini purpursārti ziedi ar izteiktu dzeltenzaļu lāsojumu zieda iekšpusē. Izturīga šķirne, ieteicama audzēšanai visā Latvijā.

'Indriķis'

Vecāki: Šķirnes pamatā ir Katavbas rododendra 'Catawbiense Grandiflorum' sēklaudzis H-75/21, no kura sējeņiem 1992. gadā izdalīts 'Indriķis'.

Augums: Mūžzaļš rododendrs, augums plati krūmveida, divdesmit piecgadīgs krūms, 1.5 m augsts un 2.5 m plats.

Ziedi: Ziedkopa blīva, puslodveida, 14 cm diametrā, 13 cm augsta ar 19 ziediem. Ziedi gaišā purpurkrāsā ar 5 vainaglapām, atklāti piltuvveida, vienkārši. Vainaglapu apmalei izteikts krokojums. Lāsojumu uz augšējās vainaglapas veido rupjš punktojums tumšā purpurkrāsā, kas vidū saplūst tumšā triepumā. Ziedkāts 3.5 cm garš, gaiši zaļš. Kauslapas 5, neizteiktas, gaiši zaļā krāsā. Putekšņlapas 10, baltas, 2.5–3.5 cm garas, pie pamata klātas baltiem matiņiem. Putekšnīcas gaiši violetas. Auglenīca 4.2 cm gara. Irbulis balts, drīksna tumši ķiršu sarkana. Sēklotne zaļa, klāta baltiem matiņiem. Ģeneratīvais galotnes pumpurs konisks. Zied bagātīgi jūnija sākumā.

'Indriķis'

Lapas: Lapas plātne eliptiska, pie pamata noapaļota, lapas gals ar nelielu smailumu, 13.5 cm gara, 5.5 cm plata, šķērsgriezumā nedaudz ieliekta, malas gludas. Lapas kāts 2 cm garš. Pieaugušas lapas virspuse zaļa, apakšpuse gaiši zaļa. Jaunie dzinumi sārti.

Šķirnei skaistas, blīvas, purpurkrāsas ziedkopas. Ziediem izteiksmīgs ļoti tumšs lāsojums uz augšējās vainaglapas, dekoratīvas baltas putekšņlapas un krokotas vainaglapu apmales.

Izturīga šķirne, pilnīgi piemērota audzēšanai Latvijas apstākļos.

Nosaukta Latvijas Universitātes zinātņu prorektora profesora Indriķa Muižnieka vārdā.

'Valdis'

Vecāki: Šķirnes 'Uldis' sēklaudzis. Izdalīta 1986. gadā.

Augums: Mūžzaļš rododendrs. Augums krūmveida, divdesmit piecgadīgs krūms, 2.5 m augsts un 2 m plats.

Ziedi: Ziedkopa blīva, puslodes formas, 16 cm diametrā ar 19 ziediem. Ziedi purpurkrāsas, klaji, ar 5 vainaglapām, 6 cm diametrā. Vainaglapu malas nedaudz krokotas. Lāsojumu uz augšējās vainaglapas zieda iekšpusē veido tumšs ķiršķrāsas punktojums. Ziedkāts 3.5 cm garš, purpurkrāsā. Kauslapas 5, neizteiktas, 0.2 cm garas, purpurkrāsā. Putekšņlapas 10, gaišā purpurkrāsā, 2.5–4.5 cm garas, pie pamata klātas baltiem matiņiem. Putekšnīcas gaiši brūnas. Auglenīca 4.5 cm gara. Irbulis gaišā purpurkrāsā, drīksna tumšā purpurkrāsā, sēklotne violeti zaļgana. Ģeneratīvais galotnes pumpurs apaļš ar smailu galu. Zied jūnija sākumā.

Lapas: Lapas plātne eliptiska, abos galos vienādi nosmaiļota, 11 cm gara, 5.5 cm plata, šķērsgriezumā plakana līdz izliekta, malas gludas. Pieaugušas lapas

'Valdis'

virspuse tumši zaļa, spīdīga, apakšpuse gaiši zaļa. Jaunie dzinumi sārti.

Spēcīgs krūms ar tumši zaļām, spīdīgām lapām, tumšiem purpurkrāsas ziediem, uz augšējās vainaglapas zieda iekšpusē uz gaišāka fona labi izceļas tumšs lāsojums.

Laba ziemcietība, ieteicama audzēšanai visā Latvijas teritorijā.

Nosaukta par godu Latvijas Valsts prezidentam (2007–2011) Valdim Zatleram.

'Latvijas Itera'

Vecāki: ♂ Exbury hibrīds Ex-5 x ♀ 'Uguns'. 1976. gada krustojums, izdalīta 1983. gadā.

Augums: Vasarzaļš rododendrs ar krūm-

veida augumu, divdesmitgadīgi krūmi, 2 m augsti un 2 m plati.

Ziedi: Ziedkopa puslodveida, samērā irdena, 14 cm diametrā, 12 cm augsta ar 9 ziediem. Ziedi stobrveida-piltuvveida ar 5 vainaglapām, kas līdz ½ saaugušas, veidojot stobriņu, augšējā vainaglapa atliekta. Vainaglapu apmales krokotas. Zieda diametrs 7 cm, krāsa oranžsarkana, uz augšējās vainaglapas zieda iekšpusē gaišāks triepums. Ziedpumpuri sarkani. Ziedkāts 1.5 cm garš, klāts retiem baltiem matiņiem. Kauslapas 5, zaļas, klātas baltiem matiņiem, garākā 0.2 cm gara. Putekšņlapas 5, vainaglapu krāsā, 6.5–7 cm garas, izliektos kūlīšos, līdz 1/2 klātas matiņiem. Auglenīca 7 cm gara. Irbulis sārtā krāsā, drīksna zaļa. Sēklotne zaļa, klāta baltiem matiņiem. Zied bagātīgi jūnija pirmajā pusē.

Lapas: Lapas 11 cm garas, 3.5 cm platas. Lapas plātne eliptiska, galos nosmaiļota. Pieaugušas lapas virspuse tumši zaļa, apakšpuse zaļa. Jaunie dzinumi zaļi.

Šķirnei laba ziemcietība, tādēļ tā piemērota audzēšanai visā Latvijas teritorijā.

Nosaukta gāzes importētāju uzņēmuma *Itera Latvija* vārdā, kas ir aktīvs augstākās izglītības un zinātnes atbalstītājs.

'LU Solveiga'

Vecāki: ♂ 'Aida' x ♀ 'Uguns'. 1978. gada krustojums, izdalīta 1985. gadā.

Augums: Vasarzaļš rododendrs. Augums krūmveida, divdesmitgadīgi krūmi, 2 m augsti un 2 m plati.

Ziedi: Ziedkopa plakana, 15 cm diametrā ar 11 ziediem. Ziedi puspildīti ar 5 ārējām vainaglapām. Vainaglapu apmale nedaudz krokaina, augšējās vainaglapas gals noapaļots. Ziedu forma stobrveida-piltuvveida, 7 cm diametrā, rožainā krāsā ar dzeltenu lāsojumu uz augšējās vainaglapas zieda iekšpusē. Ziedpumpuri sarkani. Kauslapas 5, gaiši zaļas, klātas matiņiem. Garākā kauslapa 0.5 cm gara. Putekšņlapas daļēji pārveidotas, veidojot zieda nelielo pildījumu. Nepārveidotās putekšnīcas dzeltenbrūnas. Ziedkāts 2.5 cm garš, gaiši zaļš. Auglenīca 6 cm gara. Irbulis rožains, drīksna gaiši zaļa. Sēklotne gaiši zaļa, klāta sīkiem matiņiem. Zied bagātīgi jūnija pirmajā pusē.

Lapas: Lapas 13 cm garas, 4 cm platas. Lapas plātne eliptiska, abos galos nosmaiļota, šķērsgriezumā plakana vai nedaudz izliekta, malas mazliet

viļņotas. Pieaugušas lapas virspuse tumši zaļa, spoža, apakšpuse zaļa. Jaunie dzinumi gaiši zaļi.

Raksturīgs stingrs, blīvi zarots krūms, rožaini ziedi ar nelielu pildījumu.

Šķirnei laba ziemcietība. Piemērota audzēšanai visā Latvijas teritorijā.

Nosaukta par godu ilggadējai Latvijas Universitātes arodorganizācijas priekšsēdētājai docentei Solveigai Skotelei.

'Ringla'

Vecāki: ♂ 'Aida' x ♀ 'Uguns'. 1978. gada krustojums, izdalīta 1995. gadā.

Augums: Vasarzaļš rododendrs ar plati krūmveida augumu. Divdesmit piecgadīgs

krūms, 2.5 m augsts un 3 m plats.

Ziedi: Ziedkopa puslodveida, vidēji blīva, 12 cm diametrā, 8 cm augsta ar 9 ziediem. Ziedi vienkārši, stobrveida-piltuvveida ar 5 vainaglapām, to gali nosmaiļoti, atliekti, augšējai vainaglapai gals noapaļots. Vainaglapu apmales stipri krokotas, zieda diametrs 5.5 cm, krāsa sarkana. Ziedpumpuri oranžsarkani ar dzeltenām vidusdzīslām. Putekšņlapas 5, ciešā kūlītī, 4–4.5 cm garas, sarkanas, pie pamata dzeltenas, klātas matiņiem. Auglenīca 5 cm gara. Irbulis sarkans, drīksna zaļa. Sēklotne zaļa, klāta baltiem matiņiem. Zied bagātīgi jūnija sākumā.

Lapas: Lapas eliptiskas, abos galos vienādi smailas, 12 cm garas, 4.5 cm platas. Pieaugušas lapas virspuse tumši zaļa, apakšpuse zaļa. Jaunie dzinumi gaiši zaļi.

Šķirni raksturo koši sarkani ziedi ar izteikti kruzuļotām vainaglapu malām.

Laba ziemcietība, tādēļ tā piemērota audzēšanai visā Latvijas teritorijā.

'Santa'

Vecāki: ♂ 'Aida' x ♀ 'Uguns'. 1978. gada krustojums, izdalīta 1994. gadā.

Augums: Vasarzaļš rododendrs. Augums plati krūmveida, divdesmit piecgadīgs krūms, 2.5 m augsts un 3 m plats.

Ziedi: Ziedkopa vidēji izliekta, 11 cm diametrā ar 8–13 ziediem. Ziedi stobrveida-piltuvveida ar 5 vainaglapām, kuru gali atliekti. Vainaglapu apmale mazliet krokota. Vainags 3 cm garš, 4.5 cm diametrā. Zieda krāsa purpursārta. Uz augšējās vainaglapas oranždzeltens lāsojums. Ziedpumpuri gaiši sarkani ar gaiši dzeltenu ribojumu. Ziedkāts 1.5 cm garš, gaiši zaļā krāsā. Kauslapas 5, neizteiktas, gaiši zaļas, garākā 0.1 cm gara. Auglenīca 5.5 cm gara. Irbulis rožains, drīksna zaļa. Sēklotne zaļa, klāta baltiem matiņiem. Zied bagātīgi jūnija sākumā.

Lapas: Lapas 10.5 cm garas, 4.5 cm platas. Lapas plātne eliptiska, abos galos vienādi smaila, šķērsgriezumā plakana vai nedaudz izliekta, malas viegli viļņotas. Pieaugušas lapas virspuses krāsa tumši zaļa, apakšpuse zaļa. Jaunie dzinumi gaiši zaļi, klāti matiņiem.

Laba ziemcietība, piemērota audzēšanai visā Latvijā.

Nosaukums veltīts nacionālajai žurnālu izdevniecībai *Žurnāls Santa*.

Latvijas Universitātes zinātnieki ar rododendru selekciju nodarbojas jau vairāk nekā 50 gadus (kopš 1957. g.). Šajā laikā izveidotas, pārbaudītas un reģistrētas 86 brīvdabas rododendru šķirnes. No lielā hibrīdo sējeņu daudzuma katru gadu tiek atlasīti vairāki desmiti perspektīvāko hibrīdu, no kuriem pēc rūpīgas pārbaudes tiks veidotas jaunas, dekoratīvas un izturīgas brīvdabas rododendru šķirnes, kas papildinās esošo rododendru šķirņu sortimentu un pasaulē nesīs Latvijas vārdu.